

Memòries d'Isidre Parcerisas Subirana (Fals 14/08/1920 – Manresa 22/03/1994) sobre la “Lleva del biberó”

El maig del 38 ens van cridar per anar a la guerra. Tenia 17 anys. Ens anomenaven la “lleva del biberó” de tant joves com érem. Ens vam haver de presentar a la caixa de reclutes de Barcelona, a la caserna “Carlos Marx” situada en el parc de la Ciutadella. Allà hi vam ser un dia i el següent ens van fer pujar en un tren de bestiar en direcció al front de guerra.

Però quan el tren va arribar a Manresa, tots els del meu poble (Fals) ens vam entornar cap a casa a esperar que passés la Fira de Manresa que faltaven 8 dies. Els que van quedar en el tren els van portar al front de La Sentiu (Lleida). En arribar els van fer anar a combatre amb només 17 anys i molts sense fusell, només amb bombes de mà. No en va quedar cap de viu. El que no va morir ferit de bala o bomba, va morir ofegat. Van obrir les comportes dels pantans i l'aigua es va emportar els que quedaven vius.

Nosaltres, els que vam desertar, vam esperar que passés la Fira de Manresa i ens vam presentar a la caixa de reclutes de Lleida. Era al Passeig de Pere III de Manresa. Allà ningú ens va preguntar d'on veníem ni on volíem anar. Ens van apuntar el nom i ens van enviar a la fàbrica de “Els Paños”, situada a la vora del riu, davant del Congost. Érem molts. Ens hi vam estar dos dies. Alguns ploraven per haver d'anar a la guerra, mentre d'altres no érem conscients del que ens esperava.

Arriba una caravana de camions *kastiuska* russos amb la caixa al descobert sense lona i ens hi fan pujar. Plovia i no teníem res per a protegir-nos. Arribem a Agramunt i ens instal·len en unes granges. Comença l'aldarull, alguns deien que aquell lloc no era el nostre, i molts decideixen marxar “camp a través”. Nosaltres volíem esperar marxar de nit, però ja no podíem més i a mitja tarda ens dirigim cap a la porta i trobem un sentinella que ens barra el pas. Va cridar al sergent de guàrdia, surt, recordo que jo vaig quedar al seu costat, i diu: «*Quien es el que quiere marchar?*» I diem: Tots. Es va enamorar d'un amic que era del nostre poble, de Cal Vicenç, que era molt alt i estava al mig de tots i li diu: «*Ven, tu que has dicho todos*». L'agafen. A la resta ens fan formar amb 10 minuts. A ell el fan posar de cara a una paret i un piquet llegeix un paper: «*...fulano de tal, pena de muerte por falta de disciplina ...apunten ...fuego*». Ens van fer passar un a un a mirar-lo amb el cap obert. Ja ningú va voler marxar.

L'endemà ens van portar al poble de més amunt, Pradell, en una església. Més d'una vegada vaig estar a la finestra apunt d'escapar-me, però sempre em vaig aguantar pel mateix. No sabia nedar. S'havia de travessar el Canal d'Urgell i els ponts que hi havia estaven controlats.

Al cap de vuit dies ens van portar a la Conca de Tremp, a prop del poble de Sant Romà i ens van fer posar en una "cunya" que es ficava cap dintre, que estàvem batuts per tres cares. Era el maig del 38, hi va haver fortes batalles.

La nostra brigada, la 137, 3ª divisió, vam estar 18 dies guardant línia. 18 dies sense dormir ningú, perquè de dia tocava disparar trets i de nit s'havia de fer trinxera. Recordo que hi havia ametllers florits i de gana que teníem, ens en menjàvem la flor que era molt amarga.

Als 18 dies quan ens van rellevar ningú ens hauria conegut. Ens van portar a descansar, però llavors no podíem dormir de tants dies que no ho fèiem.

Als cap de pocs dies ens van portar més amunt, a una muntanya que s'anomenava Pessonada. Allà a guardar línia. Fèiem guàrdia dues hores sí, dues hores descans. Plovent i nevant, t'havies de passar les dues hores movent-te per no quedar congelat. Els que ho feien a les cotes més altes se'ls havien d'emportar per tallar-els-hi cames i braços congelats. Hi vam estar 3 dies i 3 nits, plovent sense parar i sense res per a protegir-nos.

Després ens van portar a Artesa de Segre i també plovia. Per no mullar-nos vam entrar al cementiri i vam obrir una tomba. Ens vam aixoplugar amb set cadàvers, bé el que vam reconèixer van ser set caps.

Jo vaig agafar el tifus i em van evacuar. Primer em van portar a Montargull. I després a Prats de Rei i al final a Barcelona en una maternitat. En el soterrani hi havia un polvorí de bombes per a la guerra. Quan venien els avions feixistes des de Mallorca a bombardejar Barcelona, en saber que estàvem damunt de bombes, alguns no ho aguantaven i es tiraven des del tercer pis, de por que tenien.

Allà ens tractaven tan bé que molt sovint se'm morien els companys de banda i banda. Jo, gracies a Déu, em vaig salvar.

Al cap d'un mes ens van portar a fer la convalescència a Montserrat. El menjar anava tant just que saltàvem des d'una finestra a tres metres d'alçada i ens escapàvem a Monistrol. Allà buscàvem en els horts qualsevol cosa que poguéssim menjar. Només trobàvem pastanagues.

Quan es feia fosc tornàvem amunt amb l'aeri que tenia una capacitat de 35 persones i ens n'hi ficàvem més de 50, tants com hi cabíem.

Un dia, quan estàvem ja ben amunt, van començar a bombardejar Barcelona i ens van treure la corrent elèctrica. Ens vam quedar allà penjats. Mentrestant *disfrutàvem* fent balancejar la cabina d'una banda a l'altra com si fos una barca.

Al cap d'uns 15 dies em van donar d'alta i sabent que el meu germà havia mort feia poc a la batalla de l'Ebre vaig anar cap a casa.

Molt aviat vaig tornar al front, això que estàvem a les acaballes de la guerra i molts s'amagaven. Però jo, com a home valent, me'n vaig anar altra vegada cap als Pirineus a trobar la meva brigada. Al cap de poc ens van baixar cap a Agramunt. L'exèrcit dels nacionals avançaven i vam estar uns dies atrinxerats amb bombardeigs durant tot el dia.

Un dia mentre estàvem agafant el sopar, ja molt tard, entre dues llums, ens van atacar els moros. Vam haver de fugir, deixant-ho tot i fent foc a un polvorí. Amb aquestes que es va fer fosc, i amb dos més, ja vam deixar de buscar la nostra companyia i vam emprendre camí en direcció cap a casa.

Anàvem al davant del front i demanàvem menjar per les cases on passàvem i ens en donaven. En arribar al poble de Claret portàvem una senalla mig plena de farina i una dotzena d'ous i la vam deixar dintre d'un paller per anar a demanar. Quan vam tornar ens havien pres tot cistell, farina i ous. Passaven tres soldats com nosaltres i els hi vam dir que ens ho havien pres ells. Els hauríem matat, però ells anaven carregats de bombes de mà i nosaltres no en teníem ni una. Si fallàvem els trets ens matarien a nosaltres. Ho vam deixar córrer.

Ens vam posar a dormir en el bosc. En fer-se clar escoltàvem els combats del nostre bàndol, del que havíem fugit. Vam saber per altres que en aquelles batalles van morir molts companys nostres, fins i tot el comandant. Nosaltres ens allunyàvem escoltant els trets.

Els altres dos amics que anaven amb mi ja no podien anar cap a casa seva, eren de la província de Lleida i ja hi havien arribat els feixistes. Ens vam deixar. Ells van fugir cap a França i jo vaig marxar direcció cap a casa, a Fals.

Per orientar-me em servien les muntanyes de Castelltallat. Anava a camp i a través. Amb aquestes que vaig veure una casa prop del castell de Boixadors i em vaig acostar a demanar menjar. Per allà hi havia uns soldats com nosaltres i resulta que eren feixistes. Em van preguntar qui era i on anava. Jo els hi vaig dir que els moros ens havien atacat i que havia perdut la brigada i que anava a retrobar-la. De seguida van veure que anava despistat. Sort que no hi havia cap moro. De totes maneres després d'interrogar-me moltes vegades diuen que m'han d'afusellar. Formen un piquet, em posen de cara a la paret i van a

comunicar la novetat al comandant. Al cap d'uns 20 minuts ve el comandant i quan em veu tan jove i petit em salva la vida. Fa retirar el piquet i els hi diu que portin galetes i conyac. I ho van portar. I em va dir: «*Tienes que saber que estás en el ejército de Franco y no te va a pasar nada*». I adreçant-se als soldats «*Venga llevároslo*». I llavors m'ho van prendre tot, mig pa, un tros de cansalada, un ganivet, el rellotge, unes espadnyes que ja em tocava el peu a terra...Em van portar a una casa que en deien Lespona on ja hi tenien altres presoners.

Vam dormir allà i l'endemà ens van portar cap a Calaf, allà ja n'hi havia molts més. Al cap de dos dies ens van portar a San Juan, prop de Saragossa, allà ja n'hi havia milers. Al cap de 8 dies ens van tancar en un tren com si fóssim bestiar. A cada vagó érem més de 50. Vam estar-hi 3 dies i 3 nits. No podíem seure perquè no hi cabíem. Havíem de fer les necessitats allà dintre. La gent ens donava aigua per una finestreta perquè estàvem morts de set i de gana.

Llavors ens van portar al camp de concentració anomenat de la Magdalena a Santander. Al cap de 15 dies ens van portar a un altre anomenat Curban, que era un seminari. Érem uns 4.000. A causa de les pallisses i de la fam cada dia treien 10 o 12 morts. El que sabien que havia fet alguna cosa a favor dels rojos, el cridaven i ja no el vèiem més. L'afusellaven.

I els que no havíem fet res, aguantant pallisses fins que ens van arribar els avals del poble. Vaig estar dos mesos en aquest calvari. De menjar ens donaven un grapat de glands o bé de castanyes seques. Vaig caure molt malalt, i la fam i els polls m'acabaven de matar. Els meus amics cada dia al matí el primer que miraven era si encara era viu. Déu va voler que no em morís i al cap de 2 mesos vaig poder sortir d'aquell calvari.

El dia que vaig sortir, a la tarda, a Santander vaig anar a menjar a un lloc que en deien per a "transeúntes" per els que estaven de pas. Feia tant mesos que no havia vist menjar de veritat que no me'n sabia avenir. Hi havia mongetes, tantes com volguessis, i unes truites amb patates de dos dits de gruix. Em vaig omplir tant l'estómac que va arribar un moment que ja no podia ni beure. Vaig passar tota la nit al mig del pati recargolant-me a punt de rebentar. Era el mes de març.

Ho vaig aguantar. I el matí següent ja em vaig incorporar a l'exèrcit de Franco. Em van enviar a Vitòria. Al cap d'un mes cap a Pamplona. Als 8 dies cap a Jaca. I al cap de 15 dies altra vegada cap a Vitòria. I de Vitòria a Madrid. Vaig anar a parar al cos de ferroviaris d'un poble proper a Madrid, Leganés. Al cap d'un any a Cuatro Vientos, a uns 5-6 kms. de Madrid i allà hi vaig estar 5 anys. Vaig fer d'ordenança de sergents.

Va arribar un dia que hi van haver uns aiguats a Ripoll. L'aigua del riu Ter se'n va emportar murs de les vies i carreteres. Van decidir enviar-hi una companyia a treballar. Jo havia d'anar a Càceres amb una altra companyia i va resultar que un company que era de Càceres el feien venir a Catalunya. Ens ho vam canviar i va anar bé.

Això era els anys de la postguerra que hi havia tanta fam. Als sergents cada mes els hi donaven un subministrament de comestibles per menjar. Ells menjaven del ranxo dels soldats i els queviures ens el feien anar a vendre a l'estraperlo. Era pa, sucre, oli, cafè, bacallà...Ens hi feien anar de dos en dos. Anàvem a Vic, Manlleu i altres pobles de la línia del tren. Cada mes feien força diners de l'estraperlo.

Ja ens havien de llicenciar, però encara es va retardar perquè havia esclatat la segona guerra mundial. Al final va arribar el dia de la llicència. Al cap de tres mesos els alemanys van desembarcar a França amb paracaigudes. Ens van tornar a mobilitzar. Ens van tenir 18 mesos més. Total que entre la guerra i mili prop de 7 anys.

Al tornar-nos a mobilitzar vaig anar a parar a la caserna de Lepanto de Barcelona. Al cap d'un mes ens van tornar a enviar cap a Madrid. I allà vaig acabar la guerra i la mili.

I acabada aquesta odissea de la meva vida vaig tornar cap a casa. Una família de vençuts: el meu germà havia mort a la batalla de l'Ebre; la meva mare entre el disgust d'un fill mort i que no sabien com jo acabaria, va emmalaltir de càncer i va morir l'any 1940. Vaig trobar el pare i la Ramona que cuidava de la casa. La Ramona havia cuidat la mare en la seva malaltia i tenia l'home tancat a la presó model. El pare havia sigut de la Unió de Rabassaires.